

Haridus- ja teadusministeerium
Analüüsi- ja planeerimisosakond

**KUTSEHARIDUSE VALDKONNA STATISTIKA PÕHINÄITAJAD
2007/2008 ÕPPEAASTAL**

Koostaja:

Meelis Aunap
Haridus- ja teadusministeeriumi analüüsitalitus, analüütik

Tartu, märts 2008

Sisukord

1	Õpilaste arv kutseõppes	3
2	Õpilaste prognoos	4
3	Õpilaste arv kutsehariduses valdkonniti jm.....	5
4	Vastuvõtt kutseharidusse	8
5	Kutseõppeasutuste arv.....	10
6	Õpingute katkestamine kutsehariduses.....	12
7	Kutseõppeasutuste õpetajad	14
8	Kutseeksamid	17

1 Õpilaste arv kutseõppes

Eestis õppis 10. novembri 2007. a seisuga
kutseõppes kokku 27 381 õpilast, sh
põhihariduse järgselt 18 454 ning keskhariduse järgselt 8 620
(lisaks 307 õppurit põhihariduse nõudeta kutseõppes)

Õpilaste arv kutseõppes lähtuvalt tasemest/õppeliigist, muutus õppeaastate lõikes						
Tase/õppeliik	Õpilaste arv õppeaastati					
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Kutseõpe põhihariduse baasil					208	424
Kutsekeskharidusõpe/ kutsekeskharidus põhihariduse baasil	16 306	17 130	18 886	18 882	18 795	18 030
Kutseõpe(-keskharidus) keskhariduse baasil	11 552	10 787	10 762	10 101	9 478	8 620
Kutseharidus erivajadustega või põhihariduseta inimestele/ põhihariduse nõudeta kutseõpe	155	264	267	28	169	307
Põhiharidust eeldav keskeri- /tehnikumiharidus	82	2		2	1	
Kutseharidus kokku	28 095	28 183	29 915	29 013	28 651	27 381

Õpilaste arvus ei sisaldu rakenduskõrghariduse tasemel õppivad üliõpilased kutseõppeasutustes.

EHS seisuga 10.11.2007

2007/08. õppeaastal¹ on kutsehariduses õppijate koguarv **27 381**. Täiskoormusega õppivate õpilaste arv on 26 522 ja osakoormusega õppivaid õpilasi on 762 (97-l on õppekoormus määratlemata). Alates 2006/07 õppeaastast on kutseõppes rakendatud ka uusi õppevorme: töökohapõhises õppevormis (õpipoisiõpe) õpib kokku 400 õpilast, mida on eelmisest õppeaastast kaks korda rohkem.

Võrreldes eelmise õppeaastaga on kutseõppes osalevate õpilaste koguarv kahanenud 4,4% ehk 1270 õpilase võrra, see on ühtlasi suurim langus 2002/03 õppeaastast saadik. Õpilaste koguarvu langusele avaldab tuntavat mõju üleüldine keskhariduse tasemele vastava vanusgrupi kahanemine, viimasel aastal eriti aga just keskkoolijärgsete kutseõppurite arvu vähenemine katkestamise tõttu (vt ptk 6).

Aastatel 2000-2006 on õpilaste arv kutseõppes vähenenud kokku ca 11% võrra – 30 872²-lt 27 381-le (mis on ka praeguse ni madalaim tase üldse). Veelgi drastilisemat langust kutseõppurite arvus on ette näha lähematel aastatel tulenevalt sündivuse suurest vähenemisest Eestis 1990ndatel aastatel.

¹ Õppeaasta statistiliste andmete väljavõte tehakse seisuga 10. november (õppeaasta algusaasta)

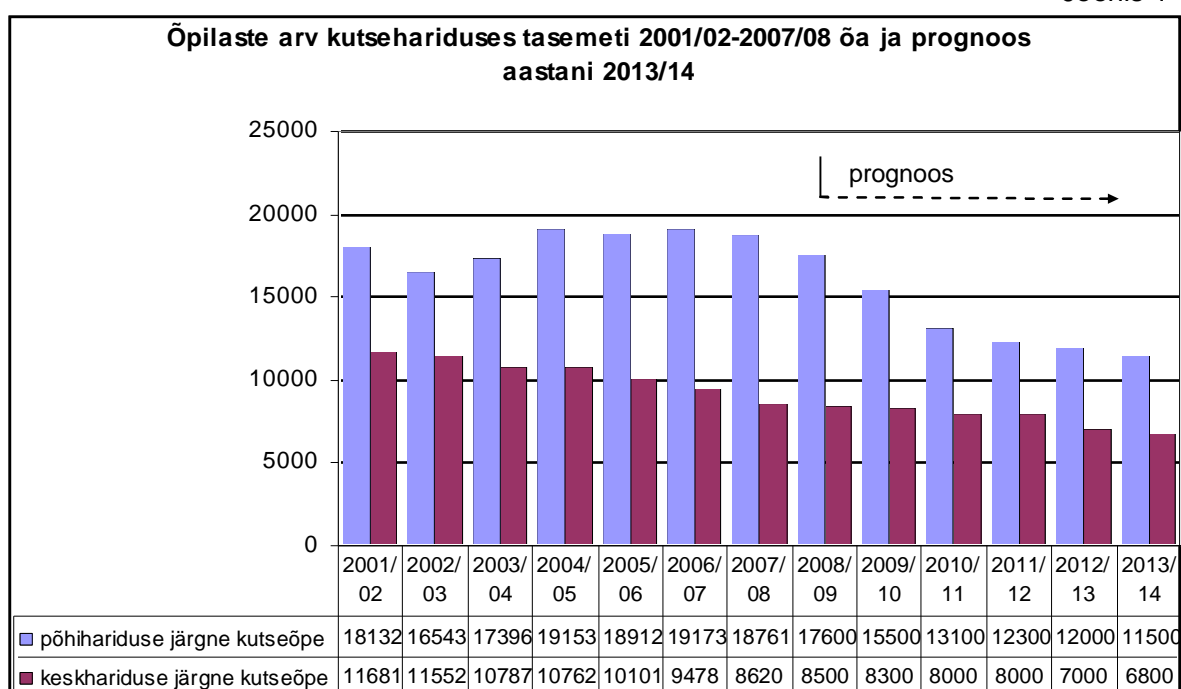
² 2000/01 õppeaastal oli koolides veel üpris suur hulk 4-aastastel õppekavadel õppijaid, st aastal 2002 lõpetas korraga kaks lendu põhikoolijärgseid õppijaid – uutel, 3-a õppekavadel ja vanadel, 4-a õppekavadel õppijad. Sellest tingituna oli ka õpilaste koguarv vastavatel õppeaastatel mõnevõrra suurem.

2 Õpilaste prognoos

Demograafiline prognoos näitab Eesti rahvastiku vananemist ning noorte osakaalu vähenemist lähiaastatel, kusjuures kõige rohkem väheneb just teisel haridustasemel (kesk- ja kutseharidus) õppijate arv. Õpilaste arvu vähenemine avaldab otsest mõju õppeasutuste võrgule ja õppe võimalustele kõigil haridustasemetel. Järgneviks kuueks aastaks prognoositakse tasemeõppe õpilaste arvu vähenemist tänu põhikoolilõpetajate arvu tugevale langusele – 2012/13 õppeaastaks kukub see ca 11 tuhandeni (võrdluseks – 2006. a lõpetas põhikooli päevase õppe veel ca 18 600 õpilast).

Õpilaste koguarvu dünaamikat kutseõppes tasemeti viimasel seitsmel aastal ning prognoosi õppeaastani 2013/14 iseloomustab joonis 1.

Joonis 1

Eesti statistikaameti haridusstatistika, EHIS, HTM analüüsitalituse prognoos³

Kõige suurem õppijate arvu langus on ees aastal 2009, mil põhikoolilõpetajate arv väheneb eelmise aastaga võrreldes enam kui 2000 võrra. Keskkooliastme lõpetajate arvu suurim „kukkumine” toimub 2012. aastal. Seega, sellise suhteliselt pessimistliku stsenaariumi korral väheneb kogu kutseõppe õpilaste arv 2013/14 õa-ks ligi kolmandiku võrra, 18-19 tuhandeni.

Ehkki kutsehariduse arengukavas aastani 2008 nähakse ette, et 2008. a siirdub põhikoolilõpetajatest kutseõppesse 38% praeguse ligi 30% asemel, näitab senine statistika, et seatud eesmärgi ei suudeta täita. Endiselt ei ole kutseharidusse suundujate osakaal suurem kui ca 30% sama aasta põhikoolilõpetajatest (2007. a vastuvõtu andmed). Kui gümnaasiumisse astub ka edaspidi 63% (viimase 4 aasta keskmine) põhikoolilõpetajatest, väheneb põhikooli järgselt otse kutseõppesse siirduvate õpilaste arv 2013. aastaks tänase ligi 5 200 tasemelt umbes 3 500-ni. Eelduseks prognoosimisel on tänase kutseharidusse suundujate osakaalu säilimine, mis on olnud võrdlemisi muutumatu. Hetkel on aga veel võrdlemisi keeruline prognoosida täpset tasemeõppe õppurite arvu, kuna vastavalt mainitud arengukavale ning kehtestatud kutseharidusstandardile on kutseõppes alates 2006. aastast

³ Prognoos on ligikaudne ning põhineb senistel trendidel ja üldhariduse õpilaste ning lõpetajate arvu prognoosil.

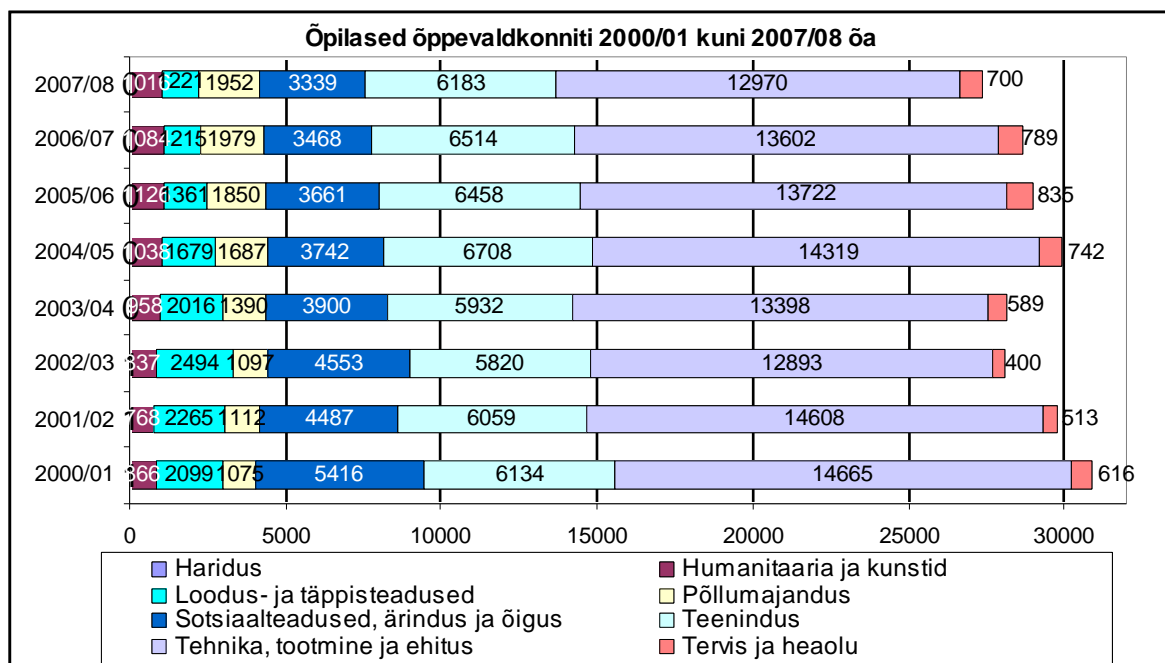
kehtestatud täiendavad kutseõppeliigid (põhihariduse nõudeta kutseõpe ja kutseõpe põhihariduse baasil ilma üldkeskhariduse omandamiseta) ning nendel õppima asujate osakaal tulevikus pole teada (tõenäoliselt jääb see siiski üpris väikeseks). Samuti on keerulisem ennustada keskhariduse järgse kutseõppe õpilaste arvu, kuna paljud sellel tasemel õppima asuvad on juba aastaid varem keskhariduse või kutsehariduse (aga ka kõrghariduse) omandanud ja liikumine kutseõppesse pole nii otsene. Sellega seoses kasvab kutseõppurite keskmine vanus, peamiselt just keskhariduse järgse õppe arvelt (vt 3. peatüki lõpus).

Samal ajal on omandamas üha suuremat tähendust ning ühtlasi ka osakaalu õppurite koguarvus elukestvas õppes osalemine ehk täiskasvanuharidus, mis hakkab prognoositavalt mõnevõrra tasandama tasemeõppurite arvu järsku langust. Juba praegu on kutseõppeasutustes täheldatav täiskasvanukoolituse osakaalu oluline tõus (vt ptk 4).

3 Õpilaste arv kutsehariduses valdkonniti jm

Õpilased õppevaldkonniti. Kutsehariduse õpilaste arvudest valdkonniti annab ülevaate järgnev joonis 2 ning sellele järgnev tabel osakaaludega, kus on toodud õppurite arvu dünaamika alates 2000/01 õppeaastast õppevaldkondade kaupa (ISCED 97).

Joonis 2

Eesti statistikaameti haridusstatistika (2000/01 õa), EHIS (2005/06-2007/08 õa), HTM analüüsitajad

Enim on õpilasi tehnika, tootmise ja ehituse ning teeninduse valdkondades (peamiselt põhihariduse järgses kutseõppes). Keskkoolijärgsel tasemel õpib suhteliselt rohkem õppureid sotsiaalteaduste, ärimine ja õiguse ning loodus- ja täppisteaduste valdkondades. Ainult keskhariduse järgne õpe toimub tervise ja heaolu õppevaldkonnas. Hariduse valdkonnas alates 2003/04 õa-st kutseõpet ei anta (2000-2003 oli selles valdkonnas siiski veel 1 õpilane)

Õppevaldkond	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Haridus	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Humanitaaria ja kunstid	2,8%	2,6%	3,0%	3,4%	3,5%	3,9%	3,8%	3,7%
Loodus- ja täppisteadused	6,8%	7,6%	8,9%	7,2%	5,6%	4,7%	4,2%	4,5%
Põllumajandus	3,5%	3,7%	3,9%	4,9%	5,6%	6,4%	6,9%	7,1%
Sotsiaalteadused, äridus ja õigus	17,5%	15,1%	16,2%	13,8%	12,5%	12,6%	12,1%	12,2%
Teenindus	19,9%	20,3%	20,7%	21,0%	22,4%	22,3%	22,7%	22,6%
Tehnika, tootmine ja ehitus	47,5%	49,0%	45,9%	47,5%	47,9%	47,3%	47,5%	47,4%
Tervis ja heaolu	2,0%	1,7%	1,4%	2,1%	2,5%	2,9%	2,8%	2,6%
kokku	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Eesti statistikaameti haridusstatistika (2000/01 õa), EHIS (2005/06-2007/08 õa), HTM analüüsitajad

Viimastel aastatel pole toimunud suuremaid muutusi valdkondade struktuuris, kõigi õppevaldkondade osakaal on jäänud suhteliselt samaks. Küll on aga võrreldes ajaga neli-viis aastat tagasi veidi kasvanud põllumajanduse osakaal ja vastavalt vähenenud loodus- ja täppisteaduste oma. Samuti on nimetatud perioodil kahanenud mõnevõrra sotsiaalteadused, äridus ja õigus ning veidi suurenenud teeninduse osakaal.

Õpilaste jagunemine soo järgi.

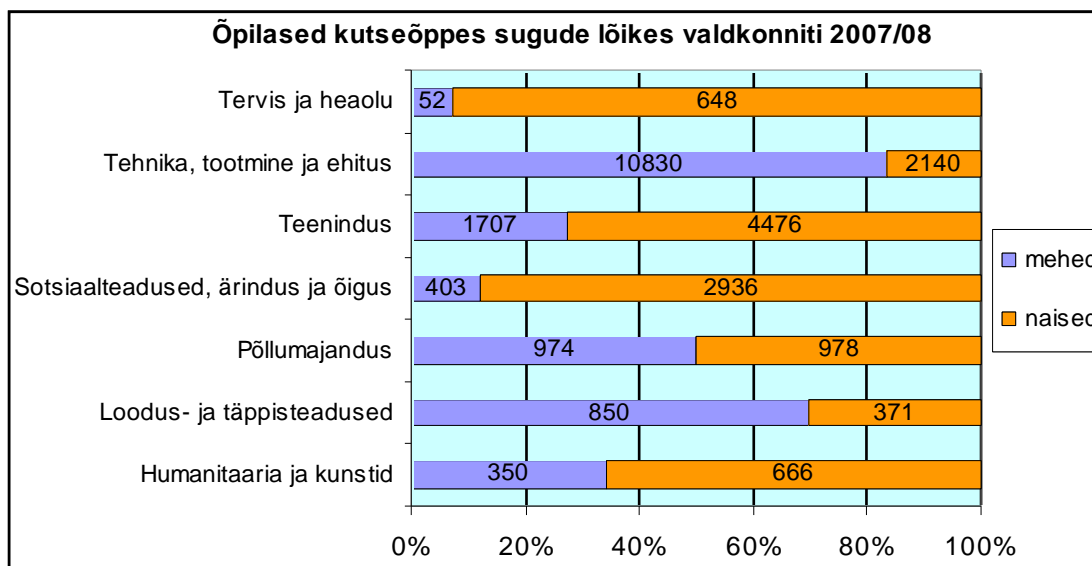
Kutseõppes tervikuna on rohkem mees- kui naissoost õpilasi: mehi 15 166 (55%) ning naisi 12 215 (45%). Põhihariduse järgses kutsehariduses on 2007/08 õppeaastal 65% poisse ja 35% tüdrukuid. Seevastu keskhariduse baasil on olukord vastupidine – 33% mees- ja 67% naissoost õpilasi. Selline struktuur on olnud võrdlemisi tavapärane ja muutumatu läbi aastate.

Õpilaste jaotus soo järgi kutsehariduses, muutus aastate lõikes						
Sugu	Õpilaste arv õppeaastati					
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Tüdrukud	12 802	12 534	13 080	12 969	12 786	12 215
Poisid	15 293	15 649	16 835	16 044	15 865	15 166
Kokku	28 095	28 183	29 915	29 013	28 651	27 381

EHS seisuga 10.11.2007

Valdkonniti õpilaste soolise jaotuse annab joonis 3. Välja on kujunenud tüüpilised sugude vahelised eelistuste erinevused õppevaldkondade kaupa. Mehi on enam tehnika, tootmise ja ehituse valdkonna erialadel, naisi seevastu teeninduses, sotsiaalteaduste, äriduse ja õiguse ning humanitaaria ja kunstide õppevaldkonnas. Praktiliselt ainult naiste päralt aga näiteks tervise ja heaolu õppevaldkond. Vaid põllumajanduses on mehi ja naisi õppimas võrdsel arvul.

Joonis 3

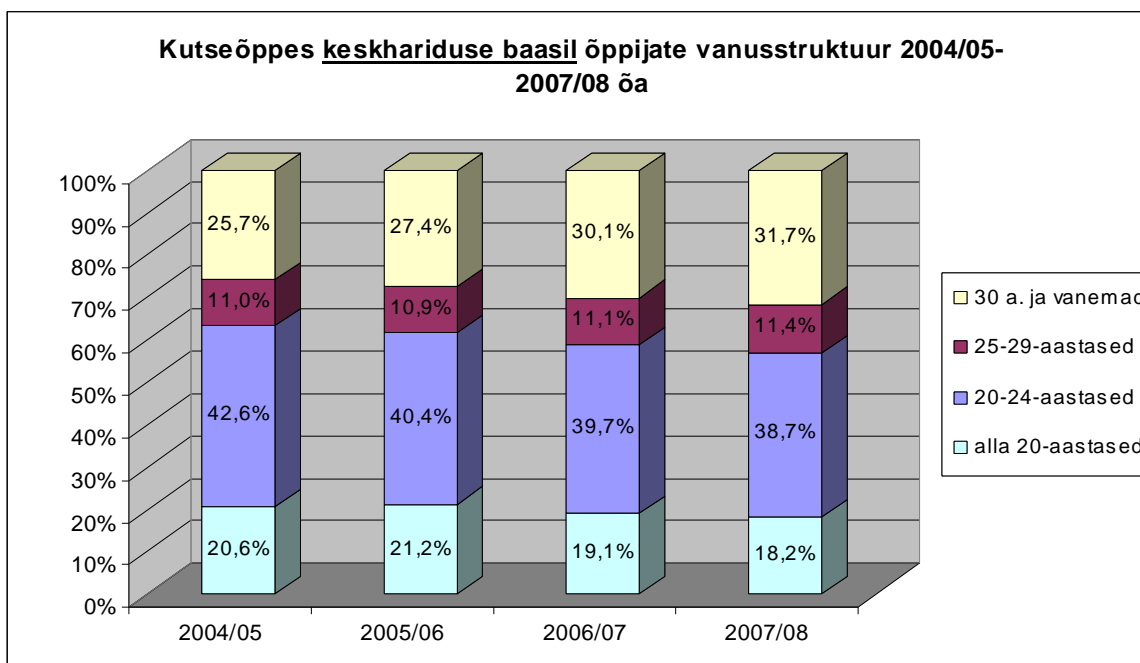

EHIS seisuga 10.11.2007, HTM analüüsitatus

Õppurite vanusjaotus.

Keskhariduse järgsete õpilaste hulgas on viimastel aastatel märgatavalt suurenenud vanemaealiste osatähtsus (joonis 4). Üle 25-aastaste vanusegrupi osatähtsus nende hulgas on kasvanud 36,7%-lt 2004/05 õppeaastal 43,1%-le käesolevaks õppeaastaks, kusjuures sellise kasvu on põhjustanud just üle 30-aastaste osakaalu märgatav suurenemine (6% rohkem, kui 2004/05 õa-l). Samal ajal on 20-24-aastaste vanusegrupi osatähtsus kahanenud pea 4 protsendi võrra, samuti veelgi nooremate osakaal. Üle 25-aastaste õpilaste osatähtsuse kasv pole olnud küll nii suur, kui kõrghariduses, samas annab see ometi märku kutsehariduse liikumisest elukestva õppe suunas. EHIS-e andmete põhjal võib järeldada, et ligi pooled keskhariduse järgses kutseõppes õppijatest on koolis mitmendat korda või siis pärast mõnda aega töötamist enesetäiendamise või ümberõppe eesmärgil.

Joonis 4

Eesti statistikaameti haridusstatistika (2004/05 õa), EHIS (2005/06-2007/08 õa), HTM analüüsitatus

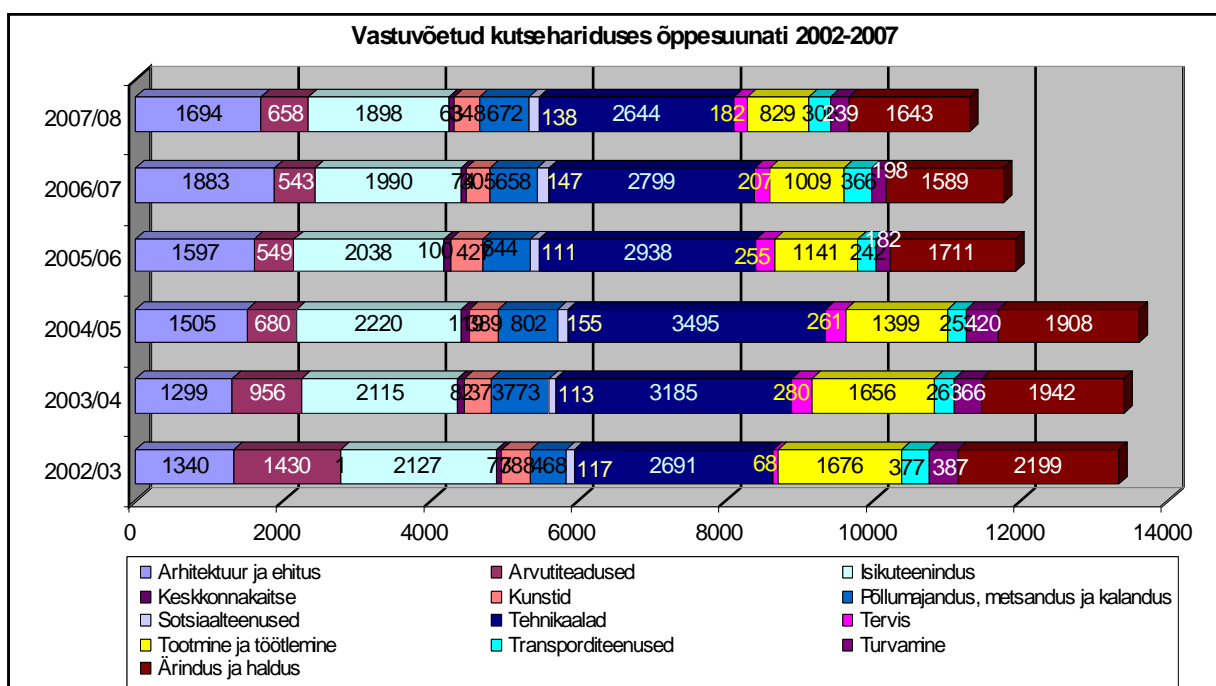
Põhikoolijärgsete õppurite vanusjaotuses viimaste aastate jooksul tähelepanu väärivaid muutusi pole toimunud.

4 Vastuvõtt kutseharidusse

2007/08. õppeaastal võeti kutseõppesse vastu kokku 11 314 õpilast. See on 3,9% vähem, kui 2006/07 õppeaastal (11 768). 2007. a kõigist põhikoolilõpetajatest (päevased) läks 5 124 samal aastal edasi õppima kutseõppesse, so pisut alla 30%. Põhihariduse järgsesse kutseõppesse võeti sel aastal kokku vastu 6 567 õppurit. 2006. aastal oli see arv 7 008 õpilast (sh sama aasta põhikoolilõpetajaid 5 580). Seega on juba tajutav põhikoolilõpetajate hulga languse mõju kutseõppesse sisenejate arvule. 2007. aasta gümnaasiumilõpetajatest suundus samal aastal kutseõppesse 1 100 ehk vaid 9,8% (eelmisel aastal vastavalt 1 238 ja 11,4%), kokku võeti aga kutseõppesse keskkariduse baasil vastu 4 492 õpilast, mida on vaid 136 võrra vähem, kui 2006. aastal. See näitab, et üha rohkem inimesi siseneb keskkariduse järgsesse kutseõppesse mõningase viivitusega, mitte kohe pärast keskkariduse omandamist.

Näiliselt suur kahanemine vastuvõetute arvus alates 2005/06. õa andmetest (vt joonis 5) tuleneb erinevast arvestusmetoodikast – kui varem koguti vastuvõtustatistika kogu õppeaasta jooksul toimunud vastuvõttude kohta, siis alates 2005. aastast on arvestatud vaid neid vastuvõetuid, kes on võetud 1. kursusele ajavahemikus juuni lõpp – novembri algus ning kes väljavõtte kuupäeval olid registris ka õppijana kirjas.

Joonis 5

Eesti statistikaameti haridusstatistika (2002/03-2004/05 õa), EHIS (2005/06-2007/08 õa)

Vastuvõtt õppesuunati

Joonisel on ülevaade viimastel aastatel kutseõppesse vastuvõetute proportsioonidest õppesuundade kaupa (kõik õppeliigid). Siin on ka näha, millised on kahanevad, millised kasvava trendiga õppesuunad. Näiteks on võrreldes 2004. aastaga proportsionaalselt kasvanud vastuvõtt arhitektuuri ja ehituse, transporditeenuste ning pisut ka isikuteeninduse

õppesuunal, samuti arvutiteaduste ja kunstide õppesuunal. Samal ajal on vastuvõtt proportsionaalselt veidi vähenenud näiteks tehnikaalade, tootmise ja töötlemise ning turvamise õppesuunal. Enamik õppesuundi on aga omavahel proportsionaalselt jäänud üldjoontes samaks võrreldes eelmise õppeaastaga.

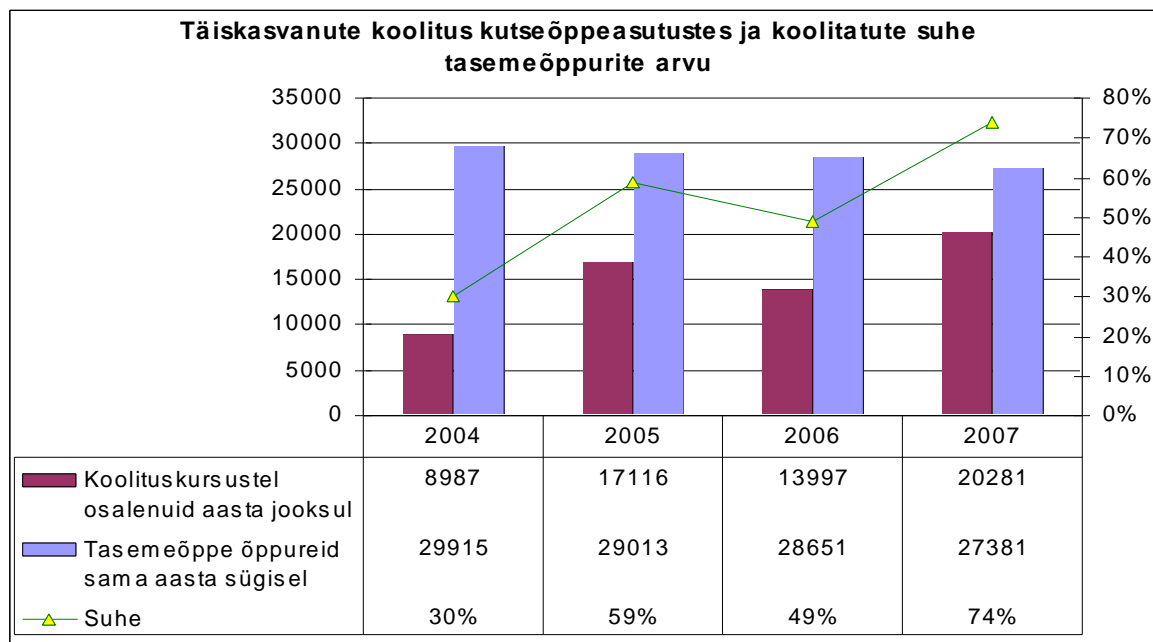
Riiklikku koolitustellimust silmas pidades peaks vastuvõtu struktuur erialavaldkondade lõikes jääma lähitulevikus praegusega suhteliselt sarnaseks ning põhjalikke muutusi ei ole ette näha. Tööjõu vajaduse prognooside järgi on praegune üleriigiline koolitustellimus küllaltki optimaalne, korrigeerida tuleb ilmselt aga veel erialade regionaalset jaotumist. Samas ei täitu tellitud vastuvõtt piisavalt mitmetes tööturul nõutud valdkondades (nt elektroonika ja automaatika, mehaanika ja metallitöö, transporditeenused, hulgi- ja jaekaubandus, elektrotehnika ja energeetika õppekavarühmad), mistõttu tasemeõppe koolitustellimus ei suuda nõudlust vajalikul määral reaalsete õppijatega täita.

Täiskasvanuharidus kutseõppeasutustes

Osaliselt ka nimetatud probleemist tulenevalt muutub täiendava meetmena üha olulisemaks täiskasvanute tööalase koolituse kursuste riiklik koolitustellimus, mis esitati kutsekoolidele Euroopa Sotsiaalfondi vahendite toel esmakordselt käesolevaks õppeaastaks ja esitatakse sarnasel moel ka edaspidi. Nimetatud koolitustellimusega saab asetada suurema rõhu neile valdkondadele, mis tasemeõppes täituda ei taha, kuid mis on tööandjate jaoks olulised. Rakendatud meede on andnud juba esimesi silmaganähtavaid tulemusi. Kui nt 2006. aastal osales kutseõppeasutustes tööalase koolituse kursustel kokku 13 997, siis 2007. aastal juba 20 281 inimest, mis moodustab tavakutseõppurite arvust ligi kolmveerandi (vt joonis 6). Järelikult aitab inimeste jaoks tasuta kursuste pakkumine oluliselt suurendada elukestvas õppes osalemise mahtu kutseõppeasutustes.

Niisiis on täiskasvanute tööalane täiendus- ja ümberõpe kutseõppeasutustes omandamas üha suuremat osakaalu koolide põhitegevuses, mis on kahaneva õpilaste arvu tingimustes igati normaalne ja lausa möödapääsmatu suund.

Joonis 6

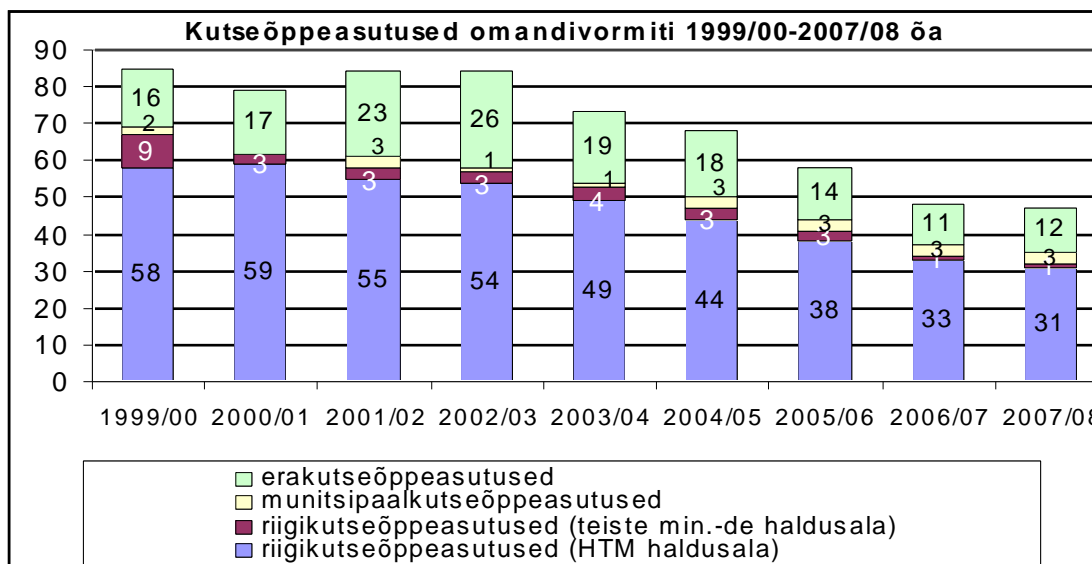
EHIS, HTM analüüsitalitus, kutseõppeasutused

5 Kutseõppeasutuste arv

Eestis oli 10. novembril 2007. a kokku
47 kutseõppeasutust, neist **32 riigikooli** (sh 31 HTM-i haldusalas),
3 munitsipaalkutseõppeasutust ja **12 erakutsekooli**

Riigikoolidest üks on Kaitseministeeriumi valitsemisala riigikaitse spetsialiseeritud õppeasutus, ülejäänud 31⁴ riigiomandis olevat kooli on Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas. Nagu allpool joonisel näha, on kutsekoolide arv 2000. aastast alates tugevasti kahanenud (ja kahaneb 2008. aastal veel vähemalt ühe võrra). Et muuta kutseõppeasutuste võrk optimaalsemaks ja efektiivsemalt toimivaks ning koondada õpe suurematesse piirkondlikesse keskustesse ja valdkonnapõhistesse väiksematesse koolidesse, on koolivõrgu ümberkujundamisega tegeletud jõulisemalt ning sihikindlamalt eriti viimased seitse-kaheksa aastat. Nii oli näiteks 2000. aastal veel 79 kutseõppeasutust, mis tähendab koolide arvu vähenemist tervelt 32 võrra. Eriti suur on olnud just riigikutseõppeasutuste arvu vähendamine: 62-lt 32-le. Erakoolide arv on samuti aastati vähenenud. Kohalike omavalitsuste kutseõppeasutusi pole viimastel aastatel juurde tekkinud, viimaseks munitsipaliseerimiseks on seni jäänud Väike-Maarja Õppekeskuse (gümnaasiumiga integreeritud munitsipaalõppeasutus) vallale üleandmine 2004. aastal. Enne seda on 2001. aastal antud kolm riigi kutsekooli Tartu linnale, mis omavahel liideti ning mis alustas tegevust Tartu Kutsehariduskeskusena 1. septembril 2002. Samuti asutati juba 2002. a 5. septembril Tallinna Kopli Ametikool, milles õppetöö algas küll alles 1. septembril 2004.

Joonis 7

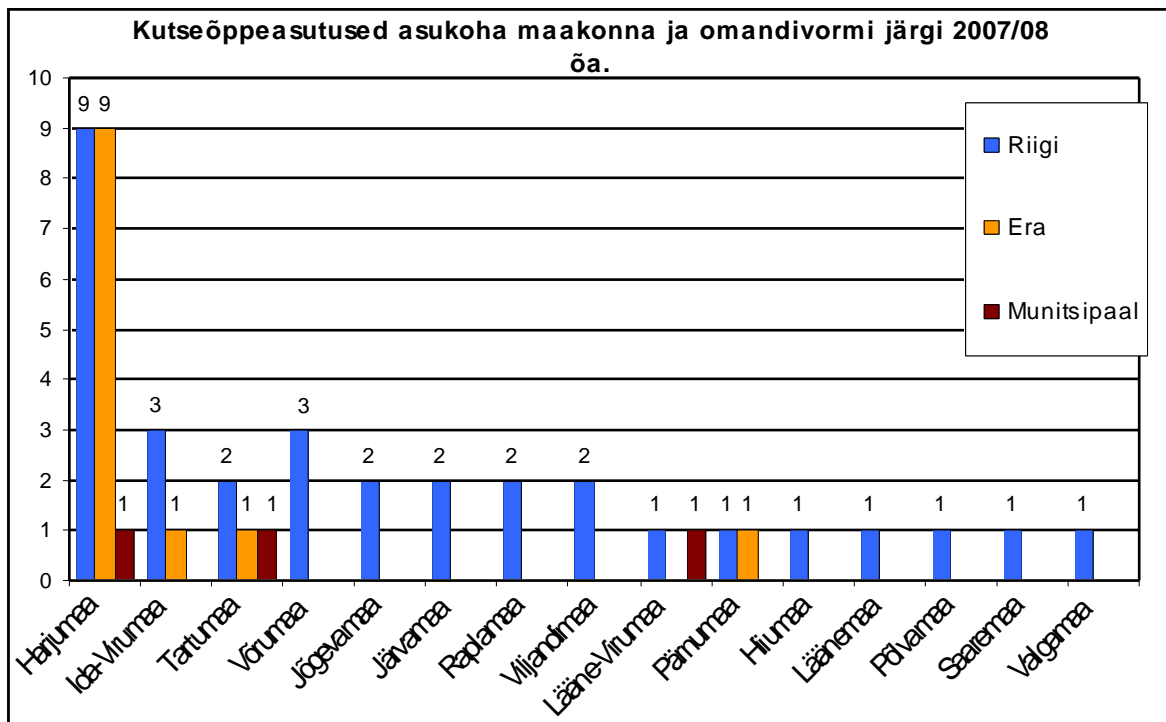

Eesti statistikaameti haridusstatistika (1999/00-2004/05 õa), EHIS (2005/06-2007/08 õa)

⁴ Riigi kutseõppeasutuste hulka loetakse mõnikord ka Eesti Mereakadeemia Merekooli, mis on tegelikult rakenduskõrgkooli struktuuriüksus, mitte eraldiseisev kutseõppeasutus. Kõikjal muudes andmetes (õpilased, vastuvõtt, väljalangejad jne) sisalduvad ka Merekooli jt rakenduskõrgkoolide kutseõppe tasemel õppijad.

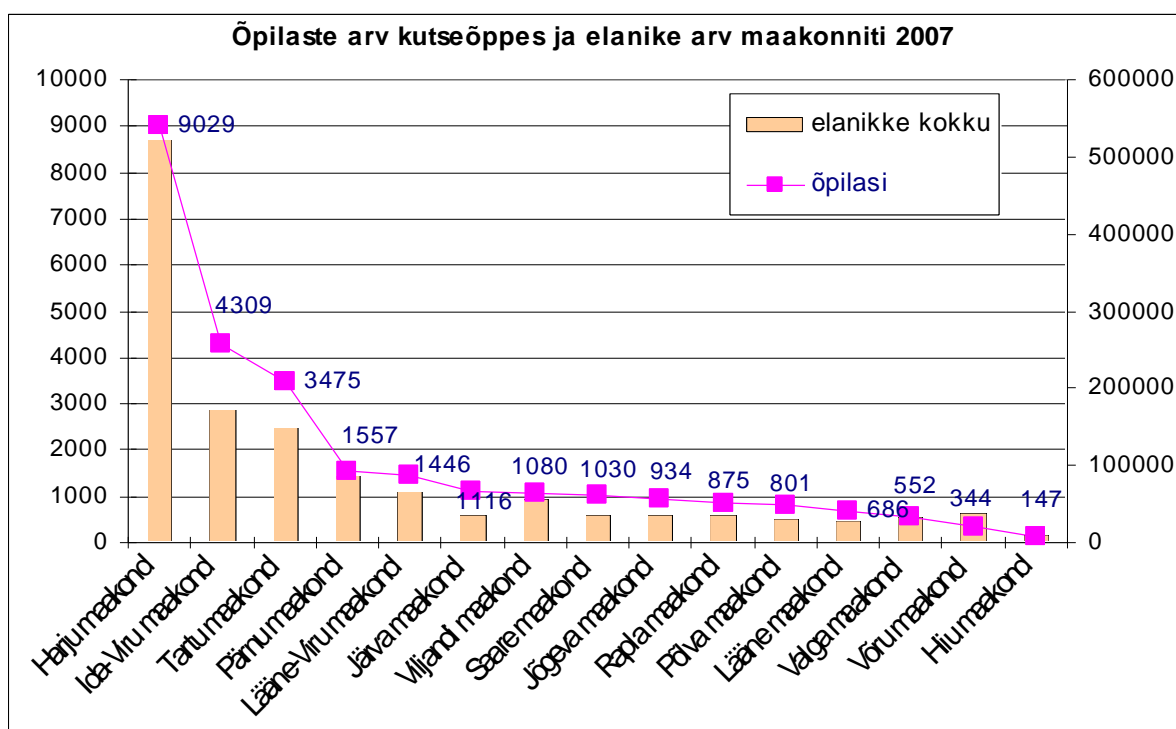
Õppeasutuste paiknemine maakonniti. Maakonna ja omandivormi järgi kutseõppeasutuste paigutusest Eestis annab ülevaate joonis 8. Maakonnad on järjestatud koolide arvu järgi. Ilma ühegi kutseõppeasutusest pole vaatamata rohketele ümberkorraldustele jäänud ükski maakond. Küll aga pole igas maakonnas nn universaalset kutseõppeasutust.

Joonis 8

EHIS seisuga 10.11.2007

Joonis 9

Eesti statistikaameti rahvastikustatistika, EHIS seisuga 10.11.2007

Sarnase pildi **kutseõppurite** ja rahvastiku arvu võrdluses annab joonis 9, millel on maakonnad reastatud õpilaste arvu järgi. On näha, et üldiselt on suurema rahvaarvuga maakondades rohkem õpilasi ja seega ka kutseõppeasutusi. Mõningaseks erandiks on Võrumaa, kus on elanikke ja õpilasi vähe, kuid kutseõppeasutusi tervelt kolm, mida on Eesti mõistes maakonna kohta üpris palju. Seda saab aga seletada riigikaitselise Kaitseväge Võru Lahingukooli paiknemisega Võrus, kus õpilasi on vaid 24. Kolm ja enam õppeasutust asuvadki nimetatud erandit välja jättes peamiselt rahvarohkemates maakondades. Kahe riigikutsekooliga maakonnad on kõik koondunud võrdlemisi Eesti keskele, vaid ühe kutseõppeasutusega maakondi on viis: Saaremaa, Hiiumaa, Läänemaa, Põlvamaa ja Valgamaa.

Õppekeel

Veidi enam kui pooled – 53% kutseõppeasutustest (25 kooli) on ainult eesti õppekeelelega. Ainult vene õppekeelelega koolide osakaal on kutseõppeasutuse seas 15% ehk 7 kooli (täpselt sama palju ka eelmisel õppeaastal, üleelmisel õppeaastal veel 21% ehk 12 kooli) ja mõlema õppekeelelega koolide osakaal 32% (15 kooli). Viimastel aastatel on kutsekoolide jaotus õppekeele järgi veidi muutunud ning vähenenud on eelkõige ainult vene õppekeelelega kutseõppeasutuste osakaal ja suurenenud mõlema õppekeelelega kutseõppeasutuste osakaal. Põhjuseks on peamiselt ümberkorraldused, mille käigus mõned vene õppekeelelega õppeasutused ühendati kahe õppekeelelega õppeasutustega ja sulgemised (mitmed vene õppekeelelega erakoolid). Mõlema õppekeelelega koolide arv on aga jäänud paari aasta jooksul muutumatuks (enamasti Tallinnas asuvad kutseõppeasutused).

Omandivormiti on suurim eestikeelsete koolide osakaal riigikoolide seas – 63% (32-st riigikoolist 20); vene õppekeelelega ning eesti-vene õppekeelelega riigikoole on vastavalt 3% ja 34% (1 ja 11 kooli). 12-st erakoolist 6 on vene, 4 eesti ja 2 mõlema õppekeelelega.

Õppekeele järgi **õpilasi** eristades õpib praegu 19 703 õppurit eesti keeles ning 7 678 vene keeles ehk vastavalt 72% ning 28% (2006/07 õa oli suhe veel 69:31) kõigist kutsehariduse omandajaist. Seega on viimase aastaga venekeelsete õppurite osakaal kutsehariduses vähenenud, olles enne seda pikka aega püsinud suhteliselt muutumatul tasemel. Eriti on sealjuures vähenenud venekeelsetel õppekavadel õppijate arv keskkhariduse järgses kutseõppes – 3196-lt (34%) 2006/07 õa-l 2548-le (30%) käesoleval õppeaastal.

Õpilaste jaotus õppekeele järgi kutsehariduses, muutus aastate lõikes						
Õppekeel	Õpilaste arv õppeaastati					
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Eesti õppekeelelega	18 476	18 435	19 523	19 628	19 787	19 703
Vene õppekeelelega	9 619	9 748	10 392	9 385	8 864	7 678
Kokku	28 095	28 183	29 915	29 013	28 651	27 381

EHIS seisuga 10.11.2007

6 Õpingute katkestamine kutsehariduses

Kutseõppe katkestanute ja haridussüsteemist väljalangenute üldstatistika viimastel aastatel tasemetel lõikes sisaldub alljärgnevas tabelis.

Naisi oli 2006/2007 õa jooksul katkestajatest 44% (2359), mehi vastavalt 56% (2983). Protsentuaalselt on naiste osakaal võrreldes eelmise õppeaastaga kasvanud, seda peamiselt selle tõttu, et katkestamine on suurenenud eelkõige just keskkhariduse järgses kutseõppes, kus naisi on rohkem.

Õppetase/liik	2005/2006					2006/07				
	õpilaste arv	neist katkesta- sid	v.a. edasi- õppijad	%	v.a. edasi- õppijad	õpilaste arv	neist katkesta- sid	v.a. edasi- õppijad	%	v.a. edasi- õppijad
Kutsekeskharidus/ põhihariduse järgne kutseõpe/ põhihariduse nõudeta kutseõpe	18912	3117	2514	16%	13%	19173	3097	2226	16%	12%
keskhariduse järgne kutseõpe	10101	2047	1682	20%	17%	9478	2245	1986	24%	21%
Kokku	29013	5164	4196	18%	14%	28651	5342	4212	19%	15%

EHIS andmed 10.11.2006-10.11.2007, HTM analüüsitalitus

Õppekavarühmade lõikes on absoluutnumbrina enim katkestanuid ehituse ja tsiviilrajatiste õppekavarühmas (683), järgneb majutamine ja toitlustamine (583), elektroonika ja automaatika (392), seejärel hulgi- ja jaekaubandus (344) ning mehaanika ja metallitöö (318). Protsentuaalselt oli kõige rohkem väljalangenuid küll kaevandamise ja rikastamise õppekavarühmas (38,5%), kuid tegemist on ka kõige väiksema rühmaga (katkestas 5 õpilast 13-st). „Tipus” on katkestanute poolest aga ka juhtimise ja halduse õppekavarühm (35%), lastehooldus ja noorsootöö (28%), keemia- ja protsessitehnoloogia (27%), teraapia ja taastusravi (26%), arvutiteadused (26%) ning tekstiili, rõivaste ja jalatsite valmistamine (25%). Kõige madalama katkestanute osakaaluga õppekavarühmad on aga vara- ja isikukaitse (6,4%), õendus (7,7%), põllundus ja loomakasvatus (8%) ning juuksuritöö ja iluteenindus (9% kõigist õppekavarühmas õppijatest).

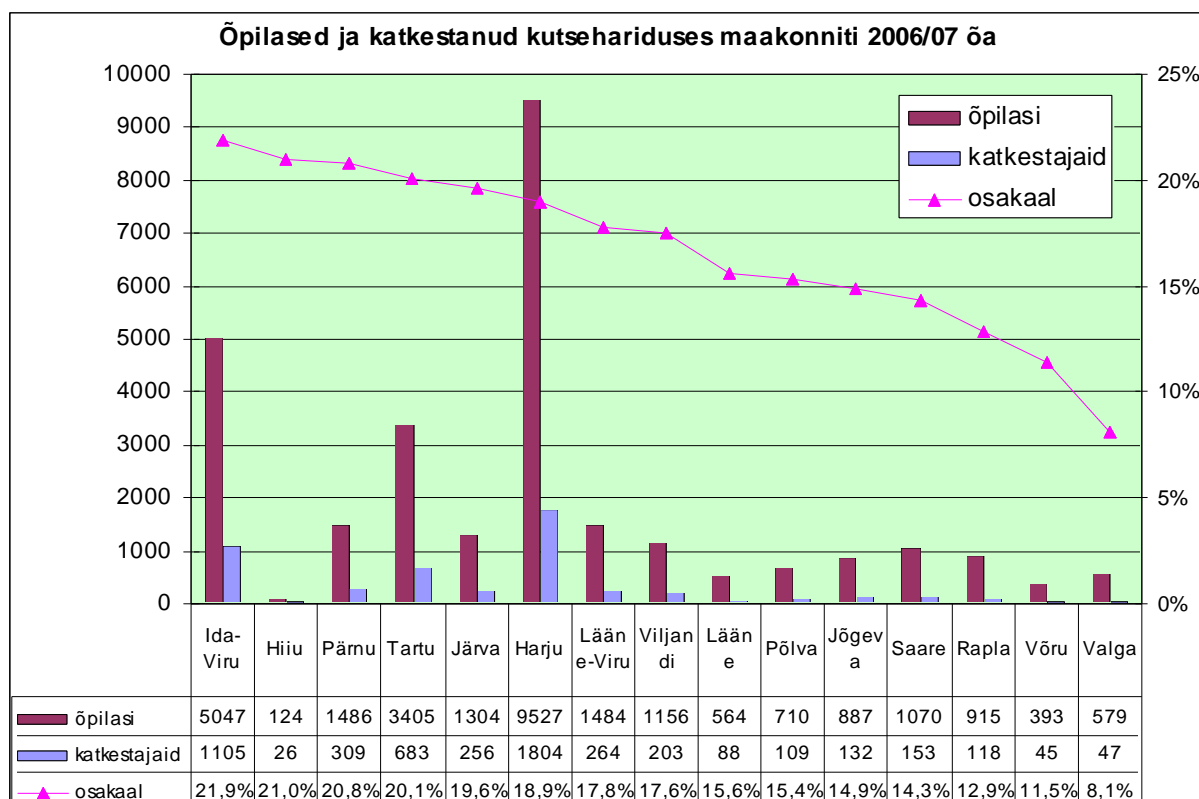
Õpingute katkestamine on kutsehariduses väga tõsine probleem, seda eriti keskhariduse järgses kutseõppes. Viimasel aastal on see kahjuks taas tõusnud – 19%-ni õppurite koguarvust – olles seega lubamatult kõrge. Samas, arvestades kõigi katkestanute hulgast välja need, kelle katkestamise põhjuseks on õppima asumine mõnes teises õppeasutuses, saame haridussüsteemist väljalangejate osakaaluks keskmiselt 15% (põhihariduse järgses kutseõppes vastavalt 12% ja keskhariduse järgses 21%).

Järgnev arvamus ei järeldu niivõrd esitatud statistikast, kui autori enda arusaamast.

Üks põhikoolijärgsest kutseõppes väljalangemise olulisemaid põhjusi on tõenäoliselt olnud selle suhteliselt suur jäikus ja seotus kohustusliku üldharidusliku osa omandamisega kõigil kutsealadel. Loomulikult on erinevaid põhjuseid palju rohkem, aga näiteks õppekavade jäikuse vähendamine kutseõppes aitaks nähtavasti õpilaste väljalangevust kahandada. Paljudele esmastele kutseõppuritele on õpingud rasked ja eriti üldained (nt matemaatika) senise nõrga põhiharidusliku baasi tõttu tihti ülejõu käivad. Tänu uute paindlike kutseõppeliikide (kutseõpe põhihariduse baasil ilma üldkeskhariduseta) ning õppevormide (koolipõhine õpe, töökohapõhine õpe) rakendumisele alates 2006. aastast on oodata, et väljalangevuse näitajad hakkavad mõnevõrra langema. Siiski ei piisa vaid nimetatud lihtsamat sorti lahendustest ja nõ „lati allapoole laskmisest” osadele õpilastele, üha rohkem tähelepanu tuleb ilmselt pöörata õpilastele senisest tunduvalt individuaalsemale lähenemisele ja eelkõige õpihuvi ja -harjumuse tekitamisele noortes. Seda peaks soodustama ka oodatav õppurite arvu kahanemine lähiaastatel, mistõttu muutub iga konkreetne õpingute lõpetaja ja ametioskuste omandaja üha hinnalisemaks nii kooli kui ka tööandja silmis.

Katkestamine piirkonniti. Katkestanutest maakondade lõikes annab ülevaate joonis 9.

Joonis 9

EHIS andmed 10.11.2006-10.11.2007, HTM analüüsitatus

Maakonniti suurima katkestanute protsendiga oli 2006/07 õppeaastal Ida-Viru maakond – 22% sama õppeaasta õpilastest, tihedalt on kannul Hiiumaa ja Pärnumaa 21%-ga, järgnevad Tartumaa ja Järvamaa ca 20%-ga. Ülejäänud maakonnad jäävad keskmisele tasemele või sellest madalamale.

7 Kutseõppeasutuste õpetajad

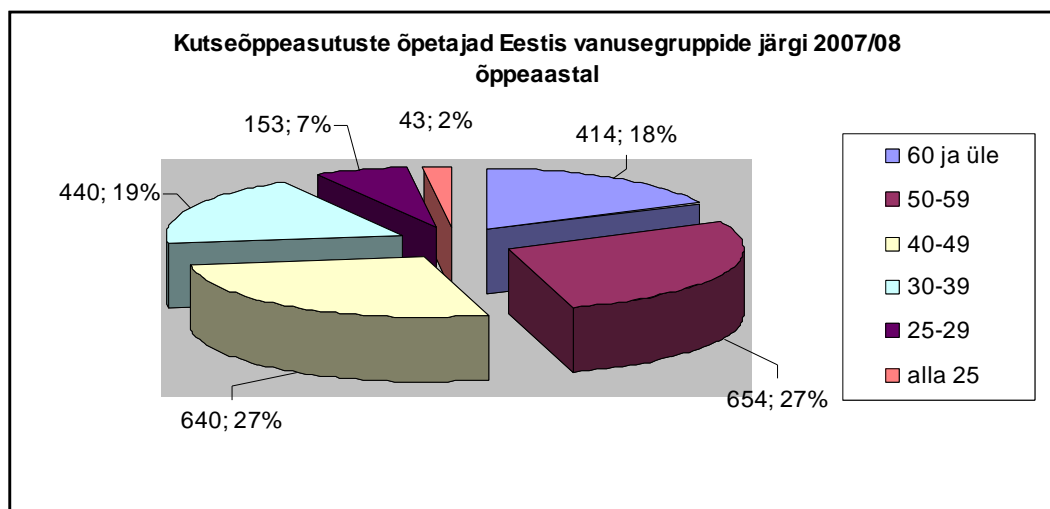
Eestis oli 2007. a novembri seisuga kokku
2344 kutseõppeasutuste õpetajat, neist 1229 kutseõpetajat, 926 üldharidusaine õpetajat ja 189 muud pedagoogi jt.

Õpetajate vanusstruktuur

Õpetajate vanusjaotusest annab ülevaate joonis nr 10. Näeme, et ligi 18% kõigist õpetajatest on 60-aastased või vanemad (eelmisel aastal veel 15%). Vanuses 50-59 on veidi üle veerandi kõigist õpetajatest (täpsemalt 27%). Sama palju on ka 40-49 aastaseid õpetajaid. Alla 30-aastaseid õpetajaid on vaid ca 9% kõigist õpetajatest (2006. a 11%). Seega on õpetajate vanusstruktuurist näha, et kutseõppeasutuste õpetajaskond on üpris eakas, vähemalt 45% õpetajatest on vanuses 50 a ja üle selle. Võrreldes eelmise aastaga on õpetajate vanusstruktuuris toimunud väike nihe vananemise suunas. Ka on pisut tõusnud õpetajate keskmine vanus: 46,7lt 47,7le aastale.

Samas on viimase aasta jooksul tööle asunud (sõlminud töölepingu vahemikus 10.11.06-10.11.07) 368 uut õpetajat.

Joonis 10

EHIS, november 2007, HTM analüüsitalitus

Pedagoogide arv erineva omandivormiga õppeasutustes:

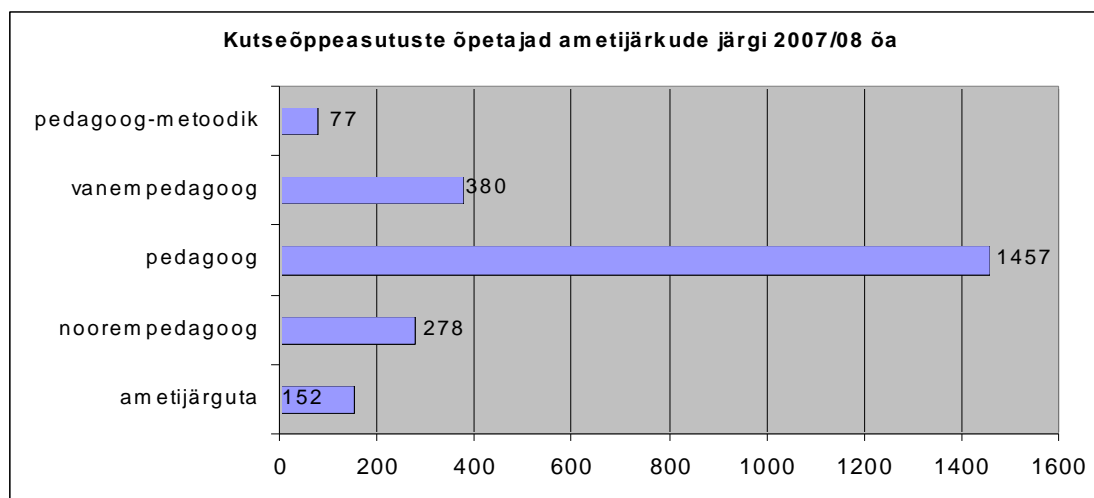
	kutseõpetajad	õpetajad jt	kokku
riigi kutseõppeasutused	1031	845	1876
erakutseõppeasutused	82	90	172
munitsipaalkutseõppeasutused	116	180	296
kokku	1229	1115	2344

EHIS, november 2007

Õpetajate sooline jaotus

Kutseõppeasutustes on meesõpetajaid kokku 782 (neist 532 kutseõpetajad) ning naisõpetajaid 1562 (kutseõpetajaid 697), proportsioonid vastavalt 33 ja 67 protsenti naiste kasuks. Siiski on meesõpetajate osakaal tunduvalt suurem, kui näiteks üldhariduses. Üldainete õpetajate seas on naiste osakaal suurem, kui kutseõpetajate seas (vastavalt 78% ja 57%). 22% üldainete jm pedagoogidest ja 43% kutseõpetajatest on seega mehed.

Joonis 11

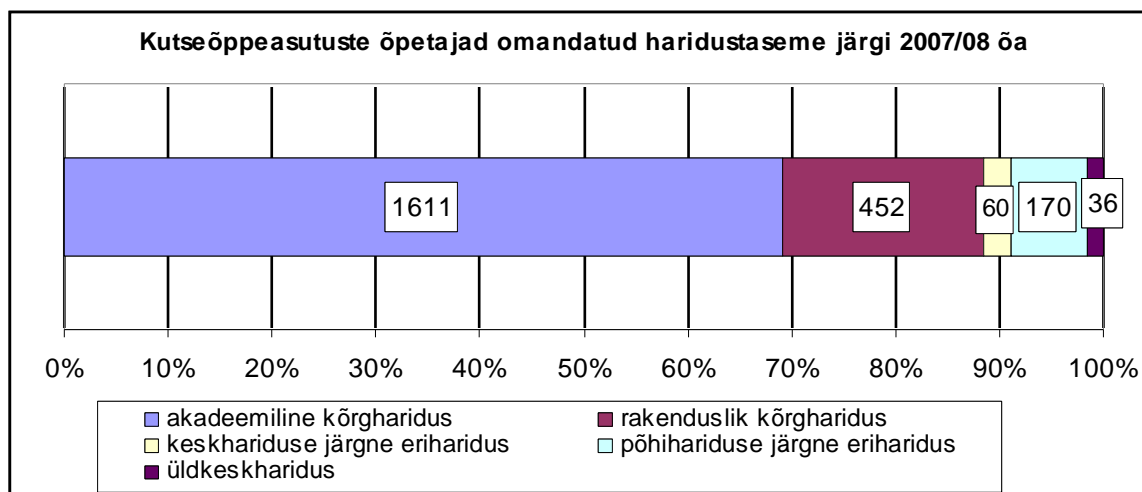
EHIS, november 2007, HTM analüüsitalitus

Õpetajate ja kutseõpetajate ametijärkudesse jagunemise järgi (joonis 11) on näha, et enim on kutseõppeasutustes pedagooge ja vanempedagooge. Samas on aga 152 õpetajat ilma ametijärguta, mida on küll palju vähem, kui üleelmisel aastal (ca 200), kuid taas rohkem, kui eelmisel aastal (133).

Õpetajate haridus

Veel on õpetajate juures üheks olulisemaks näitajaks nende haridustase ja kvalifikatsioon. Kutseõppeasutuste õpetajate haridustasemetest annavad ülevaate joonised 12, 13 ning 14.

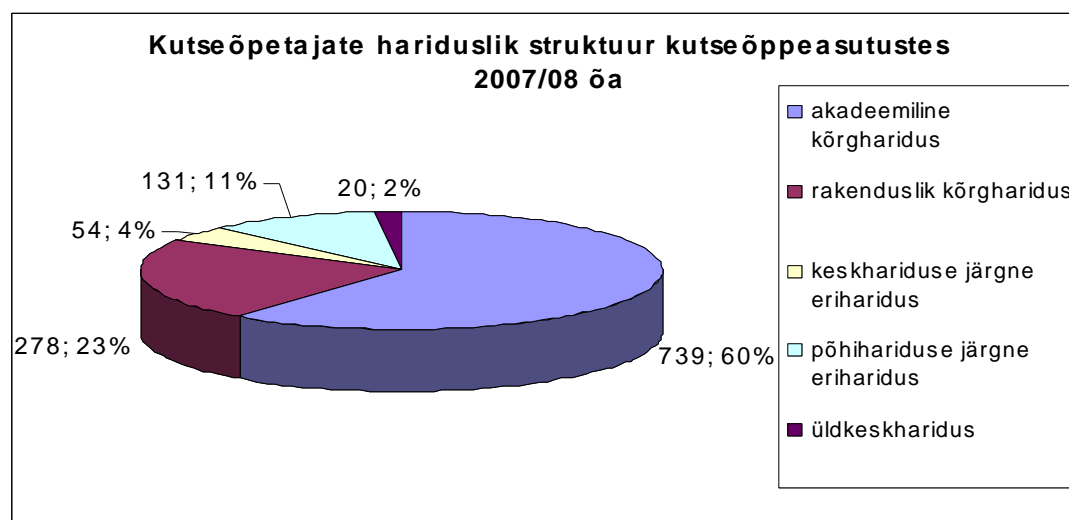
Joonis 12

EHIS, november 2007, HTM analüüsitajal

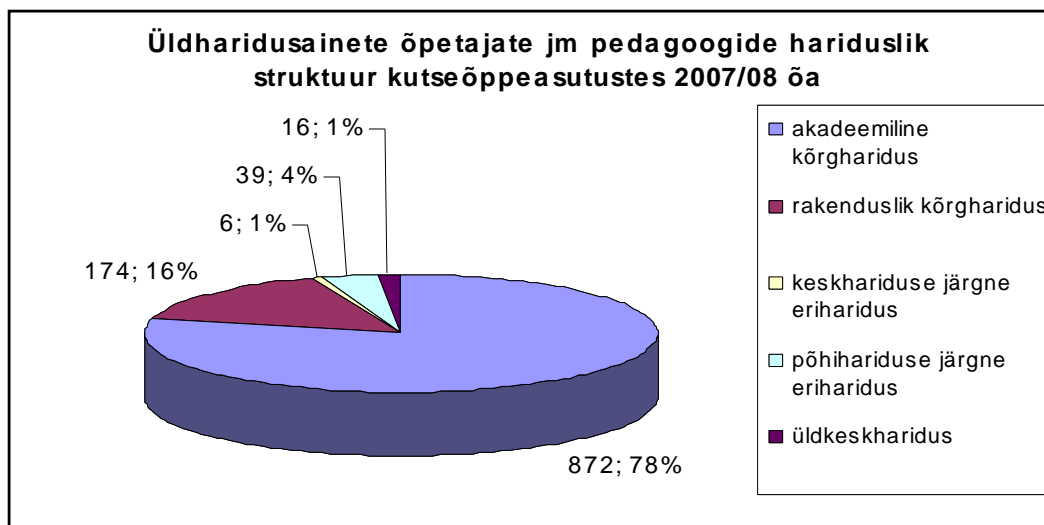
Üldiselt on õpetajate hariduslik taust võrdlemisi erinev, esitatud joonistel on lihtsuse huvides erinevad haridustasemed agregeeritud gruppidesse. Valdav osa (üle kahe kolmandiku) õpetajatest on akadeemilise kõrgharidusega, sh põhiliselt bakalaureuse- või sellega võrdsustatud kraadiga. Tunduvalt vähem on rakendusliku kõrgharidusega ja/või erialase haridusega õpetajaid. Kuigi kutseõpetajate seas on rakendusliku suunitlusega haridusega inimeste osakaal mõnevõrra suurem (vrdl joonised 13 ja 14), võib siiski öelda, et kõigist kutseõppeasutustes töötavatest õpetajatest on suurem osa akadeemilist tüüpi kõrgharidusega. Samas on võrreldes 2005/06 õa-ga jällegi vähenenud üldkeskharidusega õpetajate arv ja osatähtsus.

Joonis 13

EHIS, november 2007, HTM analüüsitajal

Joonis 14

EHIS, november 2007, HTM analüüsitalitus

Kutseõppeasutuste õpetajate pikemaajalises statistikas on kahjuks mitmeaastane „auk”, kuna aastatel 2001-2004 nende kohta statistikat ei kogutud. Seetõttu pole siinkohal veel võimalik tuua andmete muutumise trende. Esimesed korralikud andmed kutsekoolide pedagoogide kohta on olemas Eesti Hariduse Infosüsteemis alates 2005/06 õa-st.

8 Kutseksamid

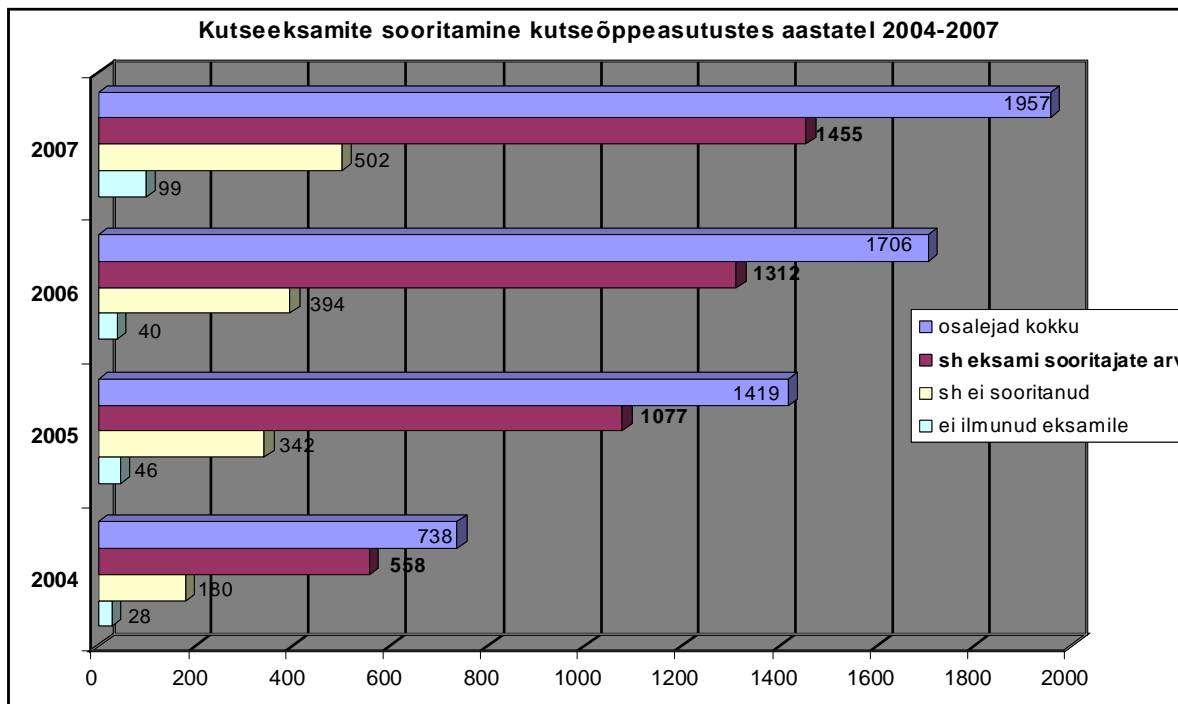
Üheks kutseharidussüsteemi arengukavas püstitatud eesmärgiks on suurendada aastaks 2008 kutseõppeasutuse lõpetamisel kutseksami⁵ sooritajate osakaalu 70%-ni lõpetajatest, see tähendab, et kutseõppeasutuste lõpueksamid ühitatakse kutseksamitega nendel kutsealadel, kus see on võimalik. Kutseksameid on kutseõppeasutustes võimalik kooli lõpetamisel tasuta sooritada alates 2004. aastast. Aastate lõikes on kutseksamiga lõpetanute arv küll kasvanud, ent siiski mitte arengukavas ette nähtud määral. Ettekujutuse kutseksamitel osalemisest, nende sooritamisest ja mittesooritamisest kutseõppeasutustes aastatel 2004-2007 annab joonis 15.

Lõpetanuid oli 2006/07 õppeaastal kutseõppe eri liikides kokku 7 651, kutseksamite tegijaid kutseõppeasutustes 2007. a jooksul samas 1957 ehk ca 26% kõigist õppeaasta lõpetajatest. Sealhulgas sooritas eksami positiivselt 1455 (74% kõigist osalejatest) ehk 19% 2006/07 õa kutseõppe lõpetajatest.

Joonisel 16 on näha, missuguste kutsete saamiseks 2007. aastal kutseõppeasutustes kõige rohkem kutseksameid tehti ja sealjuures positiivselt sooritati. Sarnaselt 2006. aastaga oli kõige enam koka, keevitaja, müüja ja tisleri kutseksami tegijaid. Möödunud aastast ligi kaks korda rohkem oli aga nt ehitusviimistleja I kutseksamil osalejaid. Endiselt olid populaarsed ka autotehnika, elektriiku, juuksuri ning raamatupidaja assistendi eksamid. Üldse sai kutseksameid kutseõppeasutustes 2007. aastal teha 57 erialal.

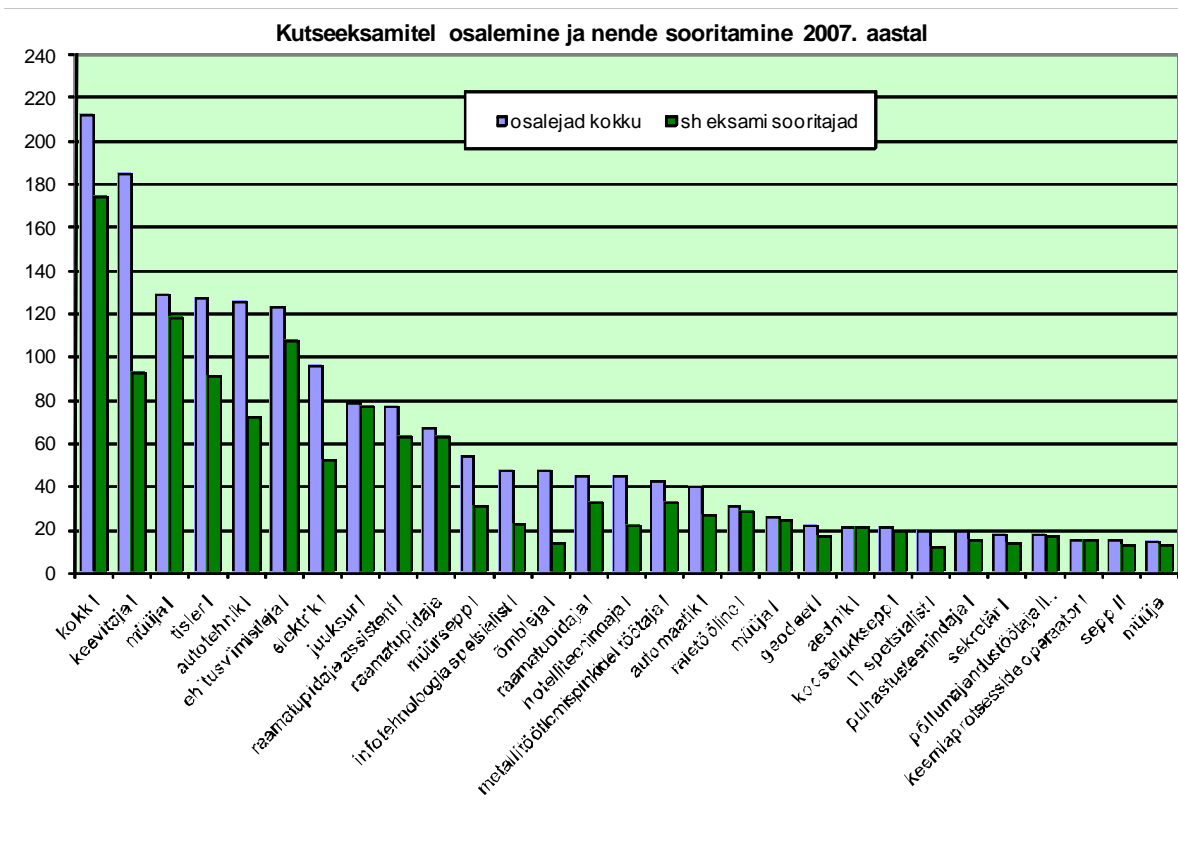
⁵ Kutseksami sooritamine on peamine viis kutseomistamiseks ning kutsetunnistuse saamiseks. Kutsetunnistus on Kutseaduse § 10 lg 1 järgi kutse kvalifikatsiooni tõendav dokument ning selle omanikul on sama paragrahvi lg 5 alusel õigus kasutada kutsealast tulenevat kutsenimetust või selle lühendit. Kutseksami sooritamine on vabatahtlik.

Joonis 15

HTM planeerimistalitus, analüüsitalitus

Joonis 16

HTM planeerimistalitus, analüüsitalitus